

Plánování a zabezpečení civilních zdrojů pro potřeby ozbrojených sil

Článek je volným komentářem prezentace přednesené na konferenci „Úloha a realizace zásad systému obranného plánování a krizového plánování ČR“, uskutečněné v květnu letošního roku, jako doprovodného programu v rámci Mezinárodního veletrhu obranné a bezpečnostní techniky a speciálních informačních systémů IDET-99. Datový soubor prezentace si mohou zájemci vyžádat na adrese jduda@sshr.cz.

* * *

V rámci bezpečnostních struktur ČR je významným partnerem obranného plánování systém civilního nouzového plánování. Jeho vztah k obrannému plánování je nejvýraznější v oblasti zabezpečení civilních zdrojů pro potřeby ozbrojených sil. Podpora civilními zdroji se děje formou koordinace činnosti ústředních správních úřadů při zajišťování potřeb armády. Gesčním rezortem za tuto koordinaci je **Správa státních hmotných rezerv (SSHR)**.

Správa státních hmotných rezerv plní významnou roli při koordinaci zabezpečení civilních zdrojů pro obranu. Tato její působnost je dána zákonem č. 97/1993. Plní rovněž významnou roli v rámci **výboru pro civilní nouzové plánování**, kde je pověřena řízením podvýboru pro plánování civilních zdrojů. K tomu připravila návrh metodiky pro činnost ústředních správních orgánů a postupy pro práci bezpečnostních struktur ČR při plánování a zabezpečení civilních zdrojů pro potřeby ozbrojených sil. Zároveň připravila (a v současné době je zahájena instalace) **informační systém pro plánování civilních zdrojů – ARGIS**.

Stávající působnost SSHR dle výše uvedeného zákona se vztahuje zejména k přípravě na zajištění potřeb obrany. Takto připravená opatření lze použít i pro krizové stavy nevojenského charakteru. Z toho plyne, že nejsou zatím zákonem zajišťována opatření výhradně pro nevojenské krizové situace.

SSHR je ústředním orgánem státní správy pro oblast státních hmotných rezerv, hospodářskou mobilizaci a hospodářská opatření. Potřeby armády jsou zajišťovány zejména v systému hmotných rezerv formou přímých požadavků na některé suroviny (ropné produkty, maso, luštěniny apod.) a dále v systému hospodářské mobilizace, která je z pohledu objemu potřeb ozbrojených sil pro vedení bojové činnosti považována za prioritní.

Hlavním opatřením hospodářské mobilizace je příprava vybraných právnických a podnikajících fyzických osob k tomu, aby byly schopny realizovat dodávky potřebných výrobků a služeb. To se děje jednak v rovině organizačních příprav pro zahájení výroby a dále vytvořením nezbytných mobilizačních rezerv, kterými je umožněna výroba potřebného materiálu, nebo poskytování služeb. V minulosti byla široce využívána i forma uchování výrobních schopností, která se stává v dnešní době z důvodu

modernizace armády, a tím i požadavků na nové technologie výroby, již málo významná. Opatření ve výstavbě mobilizační infrastruktury a udržování zvláštních zásob jsou určeny zejména pro hospodářské účely a pro potřeby obyvatelstva. Tyto nástroje hospodářské mobilizace nejsou armádou využívány.

Zajištění potřeb armády vychází z plánů použití vojsk. Obecně je tento dokument nazýván **krizovým plánem**. Pro plánovanou činnost vojsk má tento dokument podobu *operačního plánu*. Požadavky vojsk mohou být ve formě finálních výrobků (služeb) od dodavatelské sféry nebo ve formě surovin pro další zpracování přímo logistickými útvary armády. V prvním případě řeší rezort obrany dodávky přímo s příslušnými dodavateli (formou tzv. státní objednávky), ve druhém případě uplatňuje požadavky na surovinu u Správy státních hmotných rezerv formou přímých požadavků.

Při uplatnění státní objednávky vyžaduje zpravidla dodavatel a návazně pak i jeho subdodavatelé finanční plnění pro zajištění organizačních opatření a dále pak zajištění potřebných strojů nebo celých technologií pro navýšení výroby a poskytování služeb požadovaných pro období války. Může se rovněž jednat o zajištění služeb, které se v míru nevyskytují nebo jsou zajišťovány zcela jiným způsobem (např. stavba zničených nebo poškozených mostů). Realizace těchto opatření je zabezpečena právě již zmíněným systémem hospodářské mobilizace. Často je hospodářská mobilizace nesprávně chápána jako přímé zajišťování potřeb. Hospodářská mobilizace je pouze nástrojem pro zajišťování potřebných zdrojů.

Změna vojensko-politické situace v Evropě a ve světě vyvolala i změny v přístupu reakce na krizové situace. V minulosti se státy připravovaly vždy na krizovou situace vojenského charakteru, která mohla vzhledem k politickému napětí vniknout nečekaně. Teprve sekundárně byly využívány přípravy na možný vojenský konflikt i při řešení nevojenských krizových situací. Tak tomu bylo i v České republice. Nová strategie, jež byla přijata i všemi státy NATO, hovoří o nutnosti připravovat se dnes prioritně na řešení právě nevojenských krizových situací, které mohou neočekávaně ochromit život jedné nebo i několika zemí. Z těchto důvodů byl v rámci nové bezpečnostní legislativy připraven zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy tak, aby obsahoval i přípravu opatření k řešení nevojenských krizí (tzv. **nouzové hospodářství**). Systém hospodářské mobilizace mohl být takto zúžen zejména na potřeby ozbrojených sil pro období krizí vojenského charakteru. V systému hmotných rezerv (strategických zásob státu), infrastruktury a regulačních opatření nebyly provedeny žádné zásadní změny, úpravy se týkají pouze zvýšení spolehlivosti a efektivnosti plánovaných opatření.

Požadovaná opatření pro řešení krizových situací jsou vždy limitována finančními prostředky, které jsou pro tyto účely vyčleňovány. Pro kvalifikovanější a komplexnější posouzení realizace požadovaných opatření budou v dalším období využívány vytvořené bezpečnostní struktury. Koordinace požadavků na civilní zdroje je v působnosti výboru pro civilní nouzové plánování. K tomu byl v jeho rámci vytvořen **podvýbor pro plánování civilních zdrojů (PCZ)**. Potřebné zdroje jsou zabezpečovány zejména v oblasti dopravy, telekomunikací a pošt, průmyslu a zboží, potravin a zemědělství, zdravotnického materiálu a léčiv, a v neposlední řadě strategických zásob surovin a vybraných komodit materiálu. V těchto oblastech jsou zároveň v rámci podvýboru pro plánování civilních zdrojů vytvořeny odborné pracovní skupiny. Skupiny

navazují na podobné komise a výbory pracující v rámci **výboru pro civilní nouzové plánování NATO**.

Cílem plánování civilních zdrojů je optimální posuzování požadavků tak, aby byly vyváženě zajišťovány požadavky na řešení krizí vojenského i nevojenského charakteru. Hlavním principem jeho činnosti je centrální koordinace zajištění civilních zdrojů pro všechny druhy krizových stavů. Zajišťování potřeb zůstává i nadále v působnosti příslušných rezortů. Tato odpovědnost vychází z kompetenčního zákona. Ve vazbě na plánovací dokumenty NATO se předpokládá zpracování plánu vytváření civilních zdrojů ve dvouletém cyklu. Výhled na dalších pět let reaguje na predikci obranných výdajů.

Rozvaha potřeb pro zajišťování obrany má několik úrovní. Vytváření (a tím i hrazení) mírově opatření formou nákupu jakýchkoliv zdrojů bude realizováno až v případě, že požadované zdroje nejsou dostupné jinou formou. Veškeré požadavky (zejména vyžadující finanční úhrady již ve fázi příprav k jejich realizaci) uplatňované jednotlivými rezorty procházejí důkladným posouzením v bezpečnostních výborech a podvýborech. Konečný plán by měl být projednán a odsouhlasen na společném zasedání výborů pro obranné a civilní nouzové plánování.

* * *

Mimo plánování opatření a zajišťování potřeb nad rámec mírové produkce je nezbytné v maximální míře využít všech dostupných zdrojů. K tomuto účelu byl vypracován v gesci Správy státních hmotných rezerv již zmiňovaný **informační systém pro plánování civilních zdrojů – ARGIS**. Cílem IS je sběr potřebných informací o zdrojích od vytypovaných ekonomických subjektů (ES) na území jednotlivých **okresních úřadů (OkÚ)** a jejich přenos právě na centrální server u SSHR. IS má sloužit prioritně okresní úrovni, sekundárně pak vytvoří pro ústřední orgány zdroj informací o celém území státu. To bude významné zejména pro zabezpečující prvky ozbrojených sil, které budou moci plně využít tyto informace pro rychlé a efektivní zajištění potřeb vojsk při jejich činnosti v kterékoliv části území státu. IS je navržen tak, aby umožňoval každému uživateli nadefinovat si vlastní rozsah práce s informacemi.

Bližší informace o produktu ARGIS lze získat na internetu (www.argis.cz).